

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 89/2021, 25 LISTOPADA 2021 © PISM

KOMENTARZ

Otwarcie przedstawicielstwa Tajwanu na Litwie

Kinga Dudzińska

Zgoda na otwarcie przedstawicielstwa Tajwanu w Wilnie jest przede wszystkim wyrazem polityki Litwy wobec Chin, które są przez nią postrzegane m.in. jako rosnące zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Działania Litwy w tym wymiarze są wspierane przez USA – strategicznego partnera w realizacji litewskiej polityki zagranicznej. Do wzmocnienia stosunków z Tajwanem przyczyniło się także rozczarowanie współpracą w formacie 17+1 i tym samym chęć poszukiwania alternatywnych kontaktów gospodarczych.

Dlaczego Litwa zgodziła się na otwarcie przedstawicielstwa Tajwanu?

18 listopada br. zaczęło działalność przedstawicielstwo Tajwanu na Litwie. Istnieją one także w innych państwach, w tym unijnych, lecz jako biura „Tajpej”, podczas gdy jedynie w Wilnie użyto nazwy „Tajwan”. Zgoda na uruchomienie przedstawicielstwa jest konsekwencją [polityki Litwy wobec Chin](#) w ostatnich latach, szczególnie nowego rządu, na którego czele od grudnia 2020 r. stoją konserwatyści, tradycyjnie proamerykańscy i antychińscy. Litwa postrzega ChRL jako rosnące zagrożenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego, m.in. na podstawie raportów litewskiej agencji wywiadu z 2019 r. Poprzednia prezydent Dalia Grybauskaitė krytykowała ponadto chińskie władze, m.in. za łamanie praw człowieka. W ostatnim czasie takie stanowisko zajmuje wielu litewskich polityków. Dodatkowo pandemia obnażyła niską skuteczność współpracy w ramach 17+1, co przesądziło o wycofaniu się Litwy z tego formatu w maju br. Zacieśnianie relacji z Tajwanem jest także wyrazem poszukiwania alternatywnych wobec ChRL partnerów handlowych, z którymi współpraca okazałaby się bardziej efektywna.

Jakie są konsekwencje otwarcia przedstawicielstwa Tajwanu w Wilnie?

Skutkiem otwarcia tajwańskiego przedstawicielstwa w Wilnie jest obniżenie poziomu relacji dyplomatycznych Chin z Litwą z ambasadora do chargé d'affaires. W odpowiedzi MSZ Litwy oświadczyło, że ma prawo do rozwijania relacji z Tajwanem, a rząd zapewnia, że nie podważa polityki „jednych Chin”, gdyż biuro Tajwanu w Wilnie nie ma charakteru dyplomatycznego. Już od lipca, gdy ogłoszono decyzję o otwarciu biura Tajwanu w Wilnie, Chiny poddały Litwę presji dyplomatycznej, wskutek czego we wrześniu br. litewska ambasador opuściła Pekin. Jednocześnie chińskie media krytkowały inicjatywę Litwy, deprecjonując także jej pozycję międzynarodową. Tymczasem Komisja Europejska wskazuje, że działania Litwy są przede wszystkim kwestią relacji dwustronnych, które nie podważają unijnego stanowiska wobec „jednych Chin”.

Jaka jest rola USA w polityce Litwy wobec Chin?

Podejściu Litwy do Chin sprzyja strategiczne partnerstwo z USA oraz wsparcie amerykańskiej administracji w tym zakresie. Litewskie działania poparła podsekretarz stanu USA Uzra Zeya, która w listopadzie br. uczestniczyła w Forum Przyszłości Demokracji w Wilnie. W sierpniu br. sekretarz stanu USA Antony Blinken potwierdził na

KOMENTARZ PISM

spotkaniu z ministrem spraw zagranicznych Gabrielusem Landsbergisem koordynację dwustronnych działań mających neutralizować presję ze strony Chin. Ponadto 23 listopada br., tuż po otwarciu biura Tajwanu i chińskiej reakcji na to, litewski minister udał się do Waszyngtonu, gdzie Litwa podpisała memorandum z EXIM Bank, umożliwiające firmom eksportującym towary i usługi pochodzenia amerykańskiego uzyskiwanie gwarancji bankowych lub pożyczek do 600 mln dol. Ma to wzmocnić współpracę dwustronną z USA i częściowo rekompensować straty poniesione na skutek ograniczenia wymiany z ChRL. USA i Litwa przeprowadziły jednocześnie konsultacje bilateralne wysokiego szczebla, poświęcone współpracy w regionie Indo-Pacyfiku.

Jakie są perspektywy dalszych stosunków litewsko-chińskich?

Perspektywa stosunków Litwy z ChRL nie jest przesądzona. Ich pogorszenie przekłada się na utrudnienie kontaktów biznesowych obu państw, co potwierdzają litewskie instytucje państwowe odpowiedzialne za handel międzynarodowy. Stratny będzie przede wszystkim eksportujący do Chin litewski przemysł spożywczy, ale rząd zapowiedział rekompensaty dla firm. Spadną też inwestycje Chin w litewskie projekty energetyki odnawialnej. Dlatego im sprawniej uda się Litwie rozwijać współpracę z innymi partnerami w Azji, również poza Tajwanem, tym mniej władze w Wilnie będą skłonne do łagodzenia stanowiska wobec Chin. Będzie ono zależało też od dalszego wsparcia ze strony USA. Pogorszenie stosunków Litwy z Chinami przełoży się ponadto na słabsze kontakty polityczne, do czego przyczyni się także brak ambasadorów.